

Banestørrelse, antall spillere og antall involveringer

(Carlsen, K.H. 2008. Oslo: KC Print)

Innledning:

Jeg gjennomførte nylig to enkle observasjonsundersøkelser vedrørende banestørrelse, antall utespillere og antall involveringer med ball. Undersøkelse nr. 1 tok for seg antall involveringer per spiller med to ulike banestørrelser for 7'er fotball. Undersøkelse nr. 2 sammenlignet antall involveringer per spiller i spill 4:4 versus 3:3 pluss keeper.

Bakgrunnen for undersøkelse nr. 1 er erfaring som trener for et G97 lag deler av 2008 sesongen. Jeg var leid inn gjennom Fotball for Kids for å lede treninger, mens andre rundt laget ledet dem i kamp. Til sammen ledet jeg laget i 12-15 treninger, og det var ca 10 spillere på trening hver gang. I tillegg til teknikk trening spilte vi mye smålagsspill på trening. I spill fokuserte vi på følgende tre momenter: **1)** alle i angrep og alle i forsvar, **2)** å alltid ha en i støtte, og **3)** alltid sikte på/spille ball til medspiller. Alle spillerne forbedret seg mye i løpet av disse øktene. Mange treninger var svært gode, og med mye godt pasningsspill og kombinasjoner. Av den grunn hadde jeg forhåpninger om at de klarte å spille like bra i kamp. Jeg fikk sett dem i to kamper og spillet var mye dårligere enn på trening. Dette mener jeg kan skyldes banestørrelsen. I første kampen spilte de på en vanlig 7'er bane på 60 x 40 meter, mens de i andre kamp spilte på en bane som var 35 x 25 meter. Begge deler medførte at alt vi hadde trent på trening ble umulig å gjennomføre i kamp, enten på grunn av for stor bane eller for liten bane. I første kamp ble det for store avstander, laget hang ikke sammen, og det ble vanskelig å få til det de klarte på treningene. I andre kamp var banen så liten at det stort sett ble dueller, 2.baller og tilfeldigheter. På bakgrunn av denne erfaringen ønsket jeg å se litt nærmere på banestørrelse og muligheten for spillerutvikling i 7'er fotball.

Bakgrunn for undersøkelse nr. 2 er at jeg har blitt fortalt at tidligere studier indikerer at det er flere ballinvolveringer med 4:4 pluss keeper enn 3:3 pluss keeper. Dette stilte jeg meg noe undrende til. Rent matematisk burde dette bety at **1)** effektiv spilletid gikk ned med 25 % fra 4 til 3 utespillere, **2)** hver involvering var over 25 % lengre ved sistnevnte enn førstnevnte, eller **3)** en kombinasjon av en og to. Dette begrunnes med at en reduksjon fra 4 til 3 spillere medfører 25 % færre spillere på laget.

Metode og gjennomføring

Dette var to meget enkle undersøkelser, som kun er ment å gi en indikasjon om nevnte forhold. Følgelig er det store metodiske svakheter både i utvalg, størrelsen på utvalget, og observasjonene. Utvalget var svært lite og det ble foretatt en direkte analyse på feltet. I tillegg ble de ikke gjennomført noen pilotstudie eller intersubjektivitetstest av observatørene. Det beste hadde vært å gjennomføre en indirekte analyse (video) av de undersøkte variablene. Samtidig er det avgjørende å undersøke effektiv spilletid. For mer om kampanalyse som metode, se link: <http://www.home.no/kongkickan/Ballbesittelse%20og%20Effektivitet.pdf>

Gjennomføring av undersøkelse nr. 1 ble foretatt over to onsdager under FEST (Fotball Etter SkoleTid) i Kjelsås fotballklubb. Begge dager spilte vi 7 mot 7 i 15 minutter på vanlig 7'er bane og 15 minutter på ¼ 11'er bane. Begge dagene hadde vi først litt oppvarming og pasningsøvelser. Den første onsdagen spilte vi på vanlig 7'er bane først og ¼ bane etter en kort pause. Den andre onsdagen hadde vi motsatt rekkefølge. Vi var to observatører som hadde ansvaret for hvert vårt lag. Vi delte inn i de samme lagene begge gangene så langt det lot seg gjøre. Det var til sammen 11 spillere på hvert lag, så vi måtte ha 4 innbyttere. Alderen på spillerne var 8-12 år. Spillerne byttet på å spille, slik at alle spilte minimum halve tiden. Antall involveringer ble summert og delt på antall spillere på laget. I tillegg foreligger det statistikk om hvor mange spillere som hadde henholdsvis over 15 og under 3 involveringer.

Undersøkelse nr. 2 ble gjennomført en torsdag med FEST i regi av Kjelsås fotball på Grefsen stadion. Vi spilte 4 x 4 minutter 3:3 pluss keeper, og så 4 x 4 minutter 4:4 pluss keeper. Banestørrelsen 3:3 var på 14 x 25 m, og 18 x 33 m ved 4:4. Vi var 12 spillere i samme alder som foregående undersøkelse. Dette medførte at det ikke var noen innbyttere på noen av lagene. Antall involveringer per spiller ble summert og delt på antall spillere på laget for å finne gjennomsnitt antall involveringer. I tillegg ble variasjonsbredde og antall spillere som hadde 5 eller færre involveringer registrert.

Resultat og diskusjon

Tab. nr. 1: Gjennomsnitt antall involveringer ved to ulike banestørrelser for 7'er fotball.

	<i>Trening 1</i>	<i>Trening 2</i>
<i>Vanlig 7'er bane (60x40 m)</i>	9,9	6,5
<i>¼ 11'er bane (50x30 m)</i>	11,4	8,8

Tabell to synes å vise et høyere antall involveringer begge dagene ved spill på ¼ bane framfor vanlig 7'er bane. Grunnen til at det totalt sett var noen færre involveringer i snitt den andre treningen skyltes trolig at det var litt flere av de yngste og mer uerfarne spillerne tilstedet denne dagen. Siden vi spilte like lenge begge dager og det var nesten identisk antall spillere hver gang (11 versus 12), så kan vi legge sammen tallene ovenfor å dele på to. Da får vi 8,2 involveringer i snitt på vanlig 7'er bane mot 10,1 involveringer i snitt på ¼ 11'er bane. Dette gir nesten 20 % flere involveringer ved spill på ¼ 11'er bane framfor vanlig 7'er bane. Denne forskjellen er ikke så høy, men sammen med argumentene nedenfor er det verd å notere seg.

Dersom vi ser litt på fordelingen av tallmateriellet så hadde 10 spillere tre eller færre involveringer ved spill på vanlig 7'er bane, mot 9 ved spill på ¼ 11'er bane. Antall spillere som hadde over 15 involveringer var to ved spill på vanlig 7'er bane, versus sju ved spill på ¼ 11'er bane. På grunn av lite utvalg så sier ikke disse tallene oss så mye. Imidlertid kan det være interessant å se mer på disse variablene ved et større utvalg. Et poeng må jo også være at flest mulig spillere får flest mulig berøringer. I dette tallmaterialet varierte antall involveringer per spiller fra 1 til 29. Når flere av spillere hadde tre eller færre berøringer, forstår vi at disse får dårlig læring av å spille med så mange utespillere på så stor bane. Her må vi huske på at aldersspredningen og ferdighetsnivået var større enn ved vanlig klasseinndeling, og at antall involveringer trolig fordeler seg mer likt hos et mer jevnbyrdig lag.

Selv om en skal være forsiktig med å trekke konklusjoner, kan resultatene gi indikasjoner på at banestørrelsen for 7'er fotball bør vurderes nærmere. For meg som trener, så er det egentlig de kvalitative forholdene ved spillet som tilsier at vanlig 7'er bane er for stor. Dersom vi deler en 11'er banen i fire så får vi plass til fire 7'er baner på ca 32 x 48 meter, inkludert plass mellom banene. Alternativt kan vi utvide kunstgressdekket slik de har gjort i Frigg for å få litt større baner. Fotballmessig mener jeg at dette gir en bedre spillerutvikling for spillerne enn å spille på en større bane. Spesielt blir tid og rom forholdene mer likt det de senere vil oppleve

på 11'er fotballen, og stille større krav til orientering i forkant, kjapp ballbehandling og flere samtidige bevegelser. Videre vil det å ha fire 7'er baner på en full fotballbane gi flere fordeler for klubben. For det første blir det mulig å få gjennomført flere 7'er kamper på samme tid. Dette vil si at vi slipper å spille 7'er kamp på alt for små grusbaner. Flere kamper samtidig kan også medføre at flere lag kan få mer treningstid. For det andre blir det enklere for trenerkoordinater, klubbdommere, spillerutvikler, trenerkontakt med flere å få møtt og fulgt opp mange spillere, trenere eller dommere samtidig. For det tredje kan det resultere i at stadion blir et enda større samlingssted for alle i nærmiljøet. I relasjon til dette blir det også mer tjenelig for klubben å gjennomføre positive tiltak som fair play, foreldrevettsregler og andre sosiale tiltak. Vi når fram til flere personer samtidig.

For å bestemme en til hver tid riktig banestørrelse, så kan vi ta utgangspunkt i at det er 10 utespillere på hvert lag på en full 11'er bane på 68 x 105 meter. Dividere vi dette med 10 og multipliserer med 6, så får vi en 7'er bane på 40 x 63 meter. Dette er nesten identisk med dagens tilmålte banestørrelse i 7'er fotballen. Imidlertid er offside med i 11'er fotball og ikke i 7'er fotball. Offsideregelen legger beslag på mye rom, kanskje opp mot 30 % i snitt. Trekker vi da fra 30 % på banestørrelsen for 7'er fotball ender vi opp med en bane på 28 x 44 meter. Dette er nesten tilsvarende forslaget ovenfor. I tillegg er jo barna i 7'er fotballen mindre.

Undersøkelse nr. 2 tok for seg antall involveringer ved tre versus fire utespillere. Resultatene fra denne undersøkelsen indikerer at det var ca 10 % flere involveringer per spiller ved spill 3:3 pluss keeper versus 4:4 pluss keeper.

Tab. nr. 2: Gjennomsnitt antall involveringer ved to ulike lagstørrelser.

	<i>Antall involveringer</i>
<i>3:3 pluss keeper</i>	8,1
<i>4:4 pluss keeper</i>	7,3

Selv om tallmaterialet er lite så indikerer det at vi i alle fall ikke med sikkerhet kan si at spill 4:4 pluss keeper gir flere involveringer per spiller enn spill 3:3 pluss keeper. Siden dette er blitt poengtert ved tidligere studier, bør dette forholdet undersøkes nærmere. Muligens kan forskjellen i funn fra denne og tidligere undersøkelse skyldes forskjell i ferdighetsnivå og alder. Det kan være at det gir flere involveringer å spille med fire utespillere versus tre utespillere på et høyere ferdighetsnivå. Ut fra egen trenererfaring med smålagsspill med

Kjelsås A-lag, har jeg en mistanke om at spillet på dette nivået blir bedre med fire utespillere enn tre utespillere, spesielt når vi spiller 2.touch. Det blir mer flyt i spillet og muligens flere involveringer per spiller med fire utespillere. Uansett er dette bare antydninger, men det er med på å belyse at ferdighetsnivået kan spille en avgjørende faktor for hvilken lagstørrelse som er mest effektiv i forhold til antall involveringer. Derfor bør framtidige undersøkelser rundt dette temaet også sammenligne involveringer ved ulike lagstørrelser ut fra ferdighetsnivå og alder. Tidligere har jeg skrevet en artikkel hvor jeg argumenterte for at smålagsspill med tre utespillere er gir best læring i valg og handling for barn, spesielt i alderen 6-9 år. Samtidig blir det igjen avgjørende å se på effektiv spilletid. Det kan være at antall involveringer er relativt lik, men at lengden på hver involvering blir lengre ved 3:3 versus 4:4. Hvilket som ikke trenger å være negativt med tanke på spillerutvikling.

Tall fra denne undersøkelsen antyder også at antall involveringer med ball fordeler seg jevnere med tre utespillere versus fire utespillere. Variasjonsbredden ved førstnevnte var 6-10 mot 3-11 ved sistnevnte. I tillegg hadde ingen spillere fem eller færre involveringer ved spill 3:3 pluss keeper, mens fire av tolv spillere hadde det ved spill 4:4 pluss keeper

Når vi sammenligner de to undersøkelsene ser vi at totalt antall involveringer per spiller er nesten like ved spill 3:3 pluss keeper i løpet av fire minutter som ved spill 7:7 inkludert keeper på vanlig 7'er bane i 15 minutter. Det vil si at antall involveringer per spiller nesten firedobles når antall utespillere halveres.

Konklusjon

Selv om validiteten i disse to undersøkelsene ikke er så høy, så indikerer de tre forhold: **1)** Banestørrelsen ved 7'er fotball bør vurderes. Ovenfor ble det skissert flere fordeler av å spille på en mindre bane. **2)** Selv om tidligere undersøkelser antyder at spill 4:4 pluss keeper gir det høyeste antall involveringer, indikerer denne undersøkelsen at spillerne får flere involveringer ved spill 3:3 pluss keeper. Samtidig kan det være at alder og ferdighetsnivå vil være avgjørende for hvilken lagstørrelse som gir flest involveringer per spiller. **3)** Når vi sammenligner disse to undersøkelsene kommer det fram at en halvering av antall utespillere ikke bare gir en dobling av antall involveringer med ball. Det gir faktisk nesten en firedobling. Dette underbygger betydningen av at smålagsspill er viktig i barnefotballen for å utvikle spillere med gode ferdigheter i både valg og handling.